

ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2025

A1. α)

1. α.
2. β.
3. β.

β) **παρ' ἧν**: αναφέρεται στην **οδόν**
ὕπὲρ ᾧν: αναφέρεται στα **παραφράγματα**

B1.

Στο πλατωνικό απόσπασμα βασικός εκφραστικός τρόπος παρουσίασης του μύθου είναι η **αλληγορία**. Αρχικά, παρουσιάζεται **το θέμα του μύθου που είναι η φύση της παιδείας και της απαιδευσίας** και στη συνέχεια δίνεται η φανταστική κατασκευή του μύθου του σπηλαίου. Με τις λέξεις **παιδεία και απαιδευσία** ορίζεται μια πρώτη θεματική για τον μύθο του σπηλαίου: ο Πλάτων θα μιλήσει αλληγορικά περί παιδείας (και έλλειψης παιδείας). Στην *Πολιτεία* γενικότερα η αναφορά στην παιδεία γίνεται πάντα σε σύνδεση με την ηθική διαπαιδαγώγηση των πολιτών. «Γιατί η καλή εκπαίδευση και η ανατροφή, αν διατηρείται, γεννά καλές φύσεις, και πάλι οι χρηστές αυτές φύσεις, όταν λάβουν μια τέτοια ανατροφή, θα γίνουν ακόμα καλύτερες από τις προηγούμενες». Στον μύθο του σπηλαίου, ειδικότερα, η αναφορά στην παιδεία έχει και γνωσιολογικό

περιεχόμενο: πώς μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίσει την αλήθεια και μάλιστα το αληθινά υπαρκτό; (Σχόλιο Φακέλου Υλικού, σελ. 82). Ο Σωκράτης λοιπόν **περιγράφει** μέσα σε ένα σπήλαιο ανθρώπους αλυσοδεμένους στα πόδια και στον λαιμό, έτσι ώστε να μένουν ακίνητοι και να κοιτούν μόνο μπροστά. Μέσα στη σπηλιά, αλλά ψηλότερα από τους αλυσοδεμένους και πίσω τους καίει μια φωτιά. Μεταξύ της φωτιάς και των δεσμοτών υπάρχει δρόμος, παράλληλα στον οποίο είναι χτισμένος ένας μικρός τοίχος. Πίσω από αυτόν κινούνται άνθρωποι φορτωμένοι με διάφορα αντικείμενα, που προεξέχουν από τον τοίχο. Όπως και σε άλλους διαλόγους, ο Πλάτωνας βάζει τον Σωκράτη να αναδιηγείται τη συζήτηση που έγινε την προηγούμενη μέρα σε κάποιον άγνωστο φίλο του που τυχαία συνάντησε. Η χρήση του ρήματος **εἶπον** στην προκειμένη περίπτωση, που εναλλάσσεται με το **ἦν δ' ἐγώ**, καταδεικνύει ότι πρόκειται για μια αναδιήγηση του διαλόγου σε ένα άλλο πρόσωπο και αναφέρεται στον ίδιο τον Σωκράτη.

Ο Σωκράτης καλεί τον Γλαύκωνα να απεικονίσει («**ἀπεικασον**»)με τον νου του τη συνθήκη του υπόγειου σπηλαίου με τους δεσμώτες. Το ρήμα **ἀπεικάζω** σημαίνει απομιμούμαι, απεικονίζω, παρουσιάζω μέσα από μια παραβολή, παρουσιάζω μέσα από μια σύγκριση, παριστάνω. Με τη χρήση του συγκεκριμένου ρήματος στην αρχή της αφήγησης, που είναι γνωστή και ως «ο (πλατωνικός) μύθος του σπηλαίου», σηματοδοτείται η έναρξη ενός λόγου **αλληγορικού**. Η αλληγορία είναι ένας εκφραστικός τρόπος, με τον οποίο ο συγγραφέας άλλα λέει και άλλα εννοεί. Στην περίπτωση της αλληγορίας η παρομοίωση ή η μεταφορά δεν περιορίζεται μόνο σε μια έννοια ή φράση, αλλά εκτείνεται σε ένα μεγαλύτερο νοηματικό τμήμα του κειμένου ή σε μια ενότητα ή ακόμα και σε ολόκληρο το έργο. Στην αλληγορία λοιπόν όσα λέγονται έχουν και ένα άλλο επίπεδο σημασιών· οι λέξεις, οι έννοιες και οι περιγραφές έχουν, πέρα από την κυριολεκτική τους, μια συμβολική κυρίως σημασία. (Σχόλιο Φακέλου Υλικού, σελ. 82). Ο Πλάτωνας χρησιμοποιεί την αλληγορία είτε για να κάνει πιο κατανοητές δύσκολες φιλοσοφικές έννοιες είτε για να προσεγγίσει και να στηρίξει απόψεις που δεν μπορούν να αποδειχτούν με τη διαλεκτική είτε για να

προσελκύσει την προσοχή και το ενδιαφέρον των αναγνωστών. Επομένως, η αξία της είναι διδακτική και όχι αποδεικτική. Με την **προτροπή** που εκφράζει το ρήμα **ἀπείκασον**, ο Σωκράτης μάς εισάγει στην παρομοίωση ή στη μεταφορά του σπηλαίου, όπου παριστάνεται ο κόσμος με σπηλιά και οι άνθρωποι με δεσμώτες.

Ο Σωκράτης καλεί τον Γλαύκωνα, τον συνομιλητή του, να φανταστεί την εικόνα μιας υπόγειας κατοικίας που έχει τη μορφή σπηλιάς. Η είσοδός της απέχει πολύ από το βάθος και είναι ανηφορική, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εισχωρήσει το φως του ήλιου σε αυτήν (**«Ἰδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιῶδε, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον.»**). Στο εσωτερικό αυτού του σπηλαίου βρίσκονται άνθρωποι, ἐγκλειστοί από την παιδική τους ηλικία, με δεμένα και τα πόδια και τον αυχένα, ώστε να μην μπορούν να κινηθούν. Ἐτσι, είναι αναγκασμένοι να στέκονται ακίνητοι και να κοιτούν διαρκῶς τον τοῖχο της σπηλιάς που βρίσκεται ἀπέναντί τους (**«ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν.»**). Σε ένα υψηλότερο επίπεδο πίσω από τους δεσμώτες καίει μια φωτιά. Πρόκειται για το μόνο φως που υπάρχει, καθώς το φως του ήλιου δεν μπορεί να φτάσει στο βάθος της σπηλιάς. Ανάμεσα στη φωτιά και στους δεσμώτες περνά ένας δρόμος που βρίσκεται ψηλότερα από αυτούς και στον οποίο υπάρχει ένα τειχίο που μοιάζει με τα παραπετάσματα των ταχυδακτυλουργών, όπου προβάλλουν τις ταχυδακτυλουργίες τους στις παραστάσεις. Πίσω από το τειχίο υπάρχουν άνθρωποι που μεταφέρουν ομοιώματα αντικειμένων, τα οποία εἰσέρχονται από το τειχίο. (**«φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρῳκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.»**).

Αυτή η μισοσκότεινη σπηλιά είναι ο αισθητός κόσμος, ὅπως τον προσδιορίζει ο Πλάτων, η ψευδής και απατηλή αισθητή πραγματικότητα. **Οι δεσμώτες είναι οι απαίδευτοι άνθρωποι**, που ζουν

μέσα στο σκοτάδι της αμάθειας, της πλάνης και της πνευματικής και ηθικής αποτελμάτωσης. Βρίσκονται εκεί από την παιδική ηλικία, άρα δεν έχουν γνωρίσει τον φυσικό κόσμο γύρω τους. Ο τρόπος περιγραφής των δεσμών και της στάσης των ανθρώπων υποδηλώνει την απόλυτη ακινησία και την αδυναμία τους να γνωρίσουν το περιβάλλον γύρω τους. Επομένως, έχουν αποστραγγιστεί από κάθε πρακτικό ενδιαφέρον για τον κόσμο. Δεν αναπτύσσουν σχέσεις μεταξύ τους, αφού δεν επικοινωνούν. Εγκλωβίζονται στην κίβδηλη πραγματικότητα των αισθήσεων, καθώς αντικρίζουν σκιές που θεωρούν ως τη μόνη και αληθινή πραγματικότητα. Οι σκιές είναι παραποιημένες και λόγω της τραχιάς επιφάνειας του τοίχου. Δεν διακρίνουν το μέγεθος και τον όγκο των πραγμάτων και προσλαμβάνουν ένα ανεξέλεγκτο βουητό από τους ήχους ομιλιών. Η τεχνητή φωτιά είναι αυτό που ο δεσμώτης συνειδητοποιεί ως πηγή γνώσης, ενώ οι άνθρωποι που βρίσκονται ανάμεσα στη τεχνητή φωτιά και σε αυτόν μεταφέρουν αντικείμενα που είναι ομοιώματα του κόσμου των Ιδεών. Ό,τι υπάρχει στη σπηλιά (με την εξαίρεση των φερόντων και των ίδιων των δεσμωντών), είτε είναι σκεύη είτε σκιές, θα πρέπει να θεωρηθούν λιγότερο φωτεινά και αληθή από τα όντα που βρίσκονται εκτός σπηλιάς. Ο κόσμος που βρίσκεται έξω από τη σπηλιά και συμβολίζει τον **κόσμο των Ιδεών**, είναι η αληθινή πραγματικότητα, που γίνεται αντιληπτή μόνο με τη νόηση. Ο ήλιος ως πηγή φωτός είναι η ύψιστη **Ιδέα του Αγαθού**, η πηγή της αληθούς, θείας και υπερβατικής γνώσης. Η ανηφορική πορεία σε επόμενη ενότητα από το σπήλαιο προς την έξοδο συμβολίζει την κοπιαστική πορεία του απελευθερωμένου δεσμώτη από την άγνοια προς τη γνώση, τη γνωσιολογική απελευθέρωσή του, που σκοπό έχει την κατάκτηση της αλήθειας με τη νόηση και την παιδεία και, επομένως, τη μεταστροφή του σε φιλόσοφο-βασιλέα. Στο τέλος του κειμένου, ο Σωκράτης παραλληλίζει τον κόσμο των δεσμωντών με τη σύγχρονή του πολιτική κοινωνία.

B2.

Το απόσπασμα από το έργο του Τζωρτζ Όργουελ αλλά και το πλατωνικό κείμενο προσεγγίζουν έναν κόσμο παράδοξο με χαρακτηριστικά που αποκλίνουν από την αληθινή πραγματικότητα.

Ο Όργουελ προβάλλει μια κοινωνία υπό αυταρχική διακυβέρνηση με ένα Κόμμα που αποφασίζει και διατάζει (**«το Κόμμα θα ανακοίνωνε ότι δύο και δύο έκαναν πέντε, κι εσύ θα έπρεπε να το πιστέψεις...»**). Επιβάλλεται μια φιλοσοφία που αίρει τόσο την εμπειρία όσο και την εξωτερική πραγματικότητα (**«Η φιλοσοφία του Κόμματος σιωπηρά αρνιόταν όχι μόνο την εγκυρότητα της εμπειρίας, αλλά και την ύπαρξη της εξωτερικής πραγματικότητας.»**). Το Κόμμα υποχρεώνει να απορρίπτει ο πολίτης τις αισθήσεις του, ωστόσο ο Γουίνστον κραυγάζει πως υλική πραγματικότητα υπάρχει και κανείς δεν μπορεί να αναιρέσει ούτε τους φυσικούς νόμους ούτε και τα αντικείμενα που τον περιβάλλουν (**«Ο υλικός κόσμος υπάρχει, οι νόμοι του δεν αλλάζουν.»**).

Ο Πλάτων, από την πλευρά του, δια στόματος Σωκράτη περιγράφει με λεπτομερή τρόπο την ύπαρξη δεσμοτών μέσα σε ένα υπόγειο σπήλαιο, οι οποίοι παιδιόθεν βρίσκονται αλυσσοδεμένοι και δεν έχουν επαφή με τον αληθινό κόσμο (**«Ἰδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῇσιν σπηλαιώδει, «ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένους»**). Οι αισθήσεις τους δεν προσφέρουν ασφαλή γνώση, ενώ όσα γνωρίζουν αποτελούν απεικασματα, αντανakλάσεις υλικών αντικειμένων που με τη σειρά τους είναι οι αντικατοπτρισμοί των αληθινών αντικειμένων. Συνεπώς, είναι βυθισμένοι σε μια κατάσταση απαιδευσίας μακριά από όποιο ψήγμα αληθινής παιδείας.

Στην πρώτη παράγραφο του Παράλληλου κειμένου εντοπίζεται μια **βασική ομοιότητα** με το πλατωνικό απόσπασμα. Υπάρχουν άνθρωποι εγκλωβισμένοι σε μια ψευδή πραγματικότητα, πολίτες που διαβιώνουν μέσα στην άγνοια και την απαιδευσία. Οι άνθρωποι και στα δυο κείμενα πιστεύουν σε πράγματα που δεν έχουν καμιά σχέση με την πραγματικότητα, καθώς τους επιβάλλεται ένας κόσμος μονοδιάστατος και αναληθής.

Στη δεύτερη παράγραφο του Παράλληλου κειμένου γίνεται αισθητή μια σαφής **διαφορά** συγκριτικά με το κείμενο του Πλάτωνα. Ενώ στον φιλόσοφο οι αισθήσεις παρουσιάζονται ως κίβδηλη πηγή γνώσης, στον Όργουελ οι αισθήσεις αποτελούν ασφαλή πηγή αλήθειας. Μάλιστα, ο

Γουίνστον βασίζεται σε αυτές και έχει επίγνωση της πραγματικής αλήθειας, επιδιώκοντας να απελευθερωθεί, ενώ οι δεσμώτες δεν συνειδητοποιούν την κατάσταση άγνοιας και απαιδευσίας, στην οποία βρίσκονται.

Συμπερασματικά, μπορεί κάποιος να διακρίνει τον ρόλο της αλληγορίας στα δυο κείμενα και τον τρόπο, με τον οποίο τόσο ο φιλόσοφος όσο και ο συγγραφέας μέσα από το πέπλο αλληγοριών διατυπώνουν ουσιαστικές αλήθειες περί παιδείας, γνώσης και ελευθερίας σκέψης και δράσης.

Άλλη ομοιότητα: και στις δυο περιπτώσεις υπάρχουν πολίτες παραπλανημένοι από δημαγωγούς και αυταρχικούς κυβερνώντες.

Άλλες διαφορές: α) οι δεσμώτες του Πλάτωνα είναι παθητικοί και αδρανείς, ο Γουίνστον είναι ενεργητικός, δρα με στόχο την απελευθέρωσή του, β) στον Πλάτωνα ο αισθητός κόσμος είναι παντελώς ψευδής, στον Όργουελ είναι αυτός που προσφέρει την αληθινή γνώση.

B3.

1. οισοφάγο
2. φόρος
3. φορέματα
4. φέρσιμο
5. φερέφωνο

B4.

1. Λάθος
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

Γ1. Και συχνά παρατηρούσε τον εαυτό της και πρόσεχε/είχε τον νου της αν τη βλέπει κάποιος άλλος, ενώ πολλές φορές κοίταζε τη σκιά της. Όταν πλησίασαν περισσότερο προς τον Ηρακλή, αυτή η οποία αναφέρθηκε πρωτύτερα προχωρούσε με τον ίδιο τρόπο, ενώ η δεύτερη, επειδή ήθελε να φτάσει πρώτη, έτρεξε κοντά στον Ηρακλή και είπε. «Βλέπω, Ηρακλή, πως βρίσκεσαι σε αμηχανία για το ποιον δρόμο να πάρεις στη ζωή σου. Αν λοιπόν με κάνεις φίλη σου, θα σε οδηγήσω στον πιο ευχάριστο και εύκολο δρόμο και από τα ευχάριστα κανένα δεν θα υπάρξει που να μη το γευτείς και θα ζήσεις χωρίς να γνωρίσεις δυσκολίες».

Γ2. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα από το έργο του Ξενοφώντα «Άπομνημονεύματα», ο Σωκράτης αναφέρεται στην ιστορία του σοφιστή Πρόδικου, σχετικά με τη συνάντηση του Ηρακλή με την Αρετή και την Κακία. Πιο συγκεκριμένα, οι δύο γυναίκες παρουσιάζονται επιβλητικές (**«δύο γυναίκας μεγάλας»**). Η Αρετή από τη μία πλευρά διακρίνεται από ευπρέπεια (**«εύπρεπῇ τε ἰδεῖν»**), φαίνεται ευγενική στον χαρακτήρα (**«ἐλευθέριον φύσει»**) ενώ το σώμα της κοσμεύεται από αγνότητα (**«κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι»**). Τα μάτια της εκφράζουν σεβασμό (**«τά δέ ὄμματα αἰδοῖ»**) και η μορφή της σύνεση (**«τό δε σχῆμα σωφροσύνη»**). Το ρούχο της είναι λευκό (**«ἐσθῆτι δέ λευκῇ»**). Η Κακία από την άλλη, περιγράφεται καλοθρεμμένη, με χυμώδη σωματότυπο και μαλθακή (**«τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα»**), καλλωπισμένη με τέτοιο τρόπο, ώστε να φαίνεται πιο λευκή στο χρώμα και πιο ροδαλή απ' όσο ήταν στην πραγματικότητα (**«κεκαλλωπισμένην δέ τὸ μὲν χρῶμα**

..λευκοτέραν τε και έρυθροτέραν τοῦ ὄντος»). Όσον αφορά το παράστημά της, φαινόταν πιο στητή από ό,τι ήταν εκ φύσεως (**«το δε σχῆμα...δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι»**). Το βλέμμα της ήταν επίμονο (**«τά δε ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα»**) και φορούσε φόρεμα τέτοιο ώστε να αναδεικνύεται η νεανική της ακμή (**«έσθῆτα δέ ...ῶρα διαλάμποι»**).

Γ3.α.

γυναῖκας: τῆς γυναικός

φύσει: τῆς φύσεως

τό σῶμα: τοῦ σώματος

καθαρότητι: τῆς καθαρότητος

Γ3.β.

φανῆναι: φάνηθι

μεγάλας: τῶν μειζόνων

ἰδεῖν: ὀψομένη

ἐπισκοπεῖν: ἐπεσκόπει

ἄξω: ἀγάγωμεν

οὐδενός: οὐδεμιᾶ

Γ4.α.

ἰδεῖν: (ἀναρθρο) ἀπαρέμφατο αναφοράς στο επίθετο «εὐπρεπῇ».

τῆς φύσεως: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός που λειτουργεί ως γενική συγκριτική στο επίθετο «ὀρθοτέραν».

τῷ Ἡρακλεῖ: αντικείμενο του απαρεμφάτου «προσδραμεῖν».

ἀποροῦντα: κατηγορηματική μετοχή από το ρήμα αἰσθήσης «ὄρῳ», συνημμένη στο αντικείμενο «σε» του «ὄρῳ».

φίλην: κατηγορούμενο στο «ἐμέ» που λειτουργεί ως αντικείμενο της μετοχής «ποιησάμενος».

τῶν χαλεπῶν: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός που λειτουργεί ως γενική αντικειμενική στο επίθετο «ἄπειρος».

Γ4.β.

Η δευτερεύουσα ονοματική πρόταση του αποσπάσματος που δόθηκε είναι η ακόλουθη: **«εἰ τις ἄλλος αὐτήν θεᾷται»**

Πρόκειται για δευτερεύουσα **πλάγια ερωτηματική** πρόταση **ολικής ἀγνοίας**, μονομελή η οποία εισάγεται με το ερωτηματικό μόριο **εἰ**, εκφέρεται με οριστική (**«θεᾷται»**), γιατί δηλώνει κάτι το πραγματικό και λειτουργεί συντακτικά ως αντικείμενο στο απαρέμφατο **«ἐπισκοπεῖν»**.